

„Noi ne dorim ca statul să îndeplinească măcar ceea ce e obligat să facă”

Restituirea TVA, liberalizarea exporturilor și creditarea sectorului agricol

Interviul „Monitorul de Business” cu Alexandru Slusari, vicepreședintele Uniunii Republicane a Asociațiilor Producătorilor Agricoli (UniAgroProtect)

Foto: www.eco.md

MB: Cum resimțiți criza?

AS: În toată Europa și în regiune s-a redus consumul de produse agricole și, respectiv, s-au micșorat exporturile, din care cauză s-au redus și veniturile agricultorilor. Volumul global al producției agricole nu s-a micșorat, ba din contra, a crescut puțin. Însă, volumul producției globale nu este indicatorul principal în agricultură; indicatorul principal sunt veniturile, care s-au micșorat. Prețurile sunt mici, jumătate din producția agricolă este sub costul de producție. Prețuri bune au fost doar în 2007, atunci când a fost secetă și roadă

puțină. Nu trebuie însă să comparăm cu un an ori altul, ci, ca într-o veritabilă economie de piață, să pornim de la costul de producție. De exemplu, costul de producție a unui kilogram de grâu este de la 1,5 – 2 lei. La momentul de față, cel mai bun preț propus pentru grâu variază între 1,30 – 1,65 lei, dus la elevator. Aceasta dacă vorbim despre cauzele naturale ale crizei, fără a ține cont de problemele interne.

MB: În acest context, ce ați avea de propus noii guvernări?

AS: Deja a devenit o tradiție ca, în fiecare an, UniAgroProtect să meargă la Guvern cu propuneri concrete, pentru a ameliora situația în agricultură. E vorba și de subvenții, bariere export-import, TVA etc. Unele din propuneri au fost preluate și implementate în viață, o bună parte însă nu au fost.

MB: Care ar fi totuși măsurile urgente pe care ar trebui să le întreprindă noua guvernare?

AS: În primul rând, noi ne dorim ca statul să îndeplinească măcar ceea ce e obligat să facă.

Continuare în pagina 2

Știri pe scurt

Fondul Monetar Internațional (FMI) este disponibil să susțină Moldova în depășirea consecințelor crizei mondiale și va începe negocierile privind noul program de asistență imediat după formarea noului Guvern. Despre aceasta el a declarat joi, în cadrul unei întâlniri cu Asociația jurnaliștilor economiști, șeful Misiunii FMI la Chișinău, Johan Mathisen, care își încheie misiunea în Moldova.

Împrumuturile în lei acordate populației de băncile comerciale în luna iulie la o rată medie a dobânzii de 24.72% au fost la fel de scumpe ca și în lunile precedente, în timp ce creditele pentru firme s-au ieftinit de la o medie de 21.86% în mai, la 17.27% în iunie.

Organele de administrație a piețelor sînt obligate să acorde producătorilor agricoli locuri pentru comercializare în regim de urgență. Dispoziția în cauză a Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței (ANPC) vineri a intrat în vigoare.

Continuare din pagina 1

Aici e vorba despre achitarea tuturor restanțelor la subvenții, deoarece statul are mari datorii la acest capitol. Nu vă pot spune suma exactă, dar aproximativ, în afară de restituirea TVA-ului, ea este de vreo 50 mln. lei. Informația despre TVA o deține Ministerul Finanțelor, dar eu pot intui că ea e de vreo 30-40 mln. lei, adică datoriile cumulate se ridică în jurul la 100 mln. lei. Aproximativ, în aprilie-mai au fost achitate datoriile de anul trecut. Această problemă are o cauză simplă: Ministerul Finanțelor pur și simplu nu dispune de banii necesari. Ultimele subvenții au fost alocate în iulie, dar în genere ele sunt date cu mult greu. 50 mln. s-a achitat pentru pesticide, 50-60 mln. la restituirea TVA, puțin la pomicultură, puțin la tehnică.

Prioritatea nr. 1: sporirea competitivității produselor agricole și majorarea volumului de export

În al doilea rând, se cere liberalizarea exportului, ridicarea oricărei bariere în calea acestuia. Pe termen mai îndelungat, va fi necesară și o revizuire a legislației în domeniu. Important e să nu mai apară probleme neoficiale, cu ordine telefonice și indicații verbale despre stoparea exportului grâului, strugurilor etc. În timp de criză, trebuie cât mai mult de exportat. După ultimele investigații, efectuate de o companie occidentală, pentru a vedea competitivitatea produselor noastre, procedura de export la noi e de două ori mai lungă ca în alte părți. E timpul să punem accentul pe export, deoarece nu merită să mizăm pe piața noastră, care e mică și săracă. Desigur că nu trebuie să importăm struguri ori roșii din Turcia și ar trebui să le creștem la noi, ceea ce deocamdată nu e posibil, deoarece nu avem infrastructură de păstrare, frigidere, puncte de congelare, ambalare, nu avem măcar un producător care ar face lăzile pentru transportare și păstrare conform standardelor. De ce nu avem? Fiindcă este foarte scump și necesită multe investiții. Iată de ce iarna nu avem nici produse.

Nu e cazul să ne concentrăm asupra barierelor de import; sigur că e necesar de apărat piața noastră în măsura posibilităților, dar noi suntem mici, de aceea toate țările unde exportăm poate să ne creeze probleme mult mai mari decât noi am putea să le facem lor. Însă, faptul că suntem o țară mică este și un avantaj pentru noi, deoarece nu prezentăm un pericol pentru piața UE, putem fi asimilați de ea cu ușurință.

Prioritatea este sporirea competitivității și majorarea volumului de export. Concomitent, se poate de lucrat și pentru piața internă, de dezvoltat infrastructura.

O a treia problemă e creditarea. Norma rezervelor obligatorii s-a micșorat, rata refinanțării a scăzut până la 7%, dar creditele iarăși s-au majorat până la 25%. Majoritatea agricultorilor lucrează pe credite de scurtă durată, de aceea problema aceasta este atât de dureroasă.

Majorarea prețului la motorină îi face pe agricultori și mai săraci

De asemenea, acum, în contextul majorării prețului la motorină, e greu de zis de unde vor fi luate sumele pentru a achita această majorare, având în vedere că creditele sunt foarte scumpe. Calculul e simplu: pentru prelucrarea unui hectar agricol este necesar de a cheltui de la 80 până la 100 l de motorină. La noi, de obicei este nevoie de 80 l, deoarece nu sunt efectuate toate lucrările care ar trebui să fie efectuate. Respectiv, pentru un hectar e nevoie de 80 lei în plus, pentru o mie de hectare – 80 000 lei. Nu pot înțelege de unde provine această majorare, deoarece pe piața internațională nu sunt schimbări, în Ucraina motorina e mai ieftină cu vreo 2, deja 3 lei. Nu este clar. În genere, formarea prețurilor pe piața petrolieră nu este transparentă. Atunci când prețurile trebuie majorate, toți vorbesc că noi suntem o parte integrală a economiei mondiale, și acolo tendința e de creștere etc. Atunci când prețurile ar trebui să scadă, noi nu mai suntem parte și la noi nu scad, din cauza specificului și particularităților interne. Plus la toate, majoritatea lucrărilor agricole (40 – 50%) se efectuează toamna. Nu putem să includem leul acesta în preț, deoarece prețurile la produsele agricole se formează altfel; din cauza aceasta, rentabilitatea va scădea, cu ea și veniturile agricultorilor.

„Unica cale”: Subvenții de la stat, credite și investiții

MB: Cum poate fi ameliorat climatul investițional? Vânzarea terenurilor agricole non-rezidenților ar putea să schimbe ceva?

AS: La acest moment, nu văd cum ar putea fi modernizată agricultura. Ca atare, sunt trei surse pe care se poate miza: subvențiile statului, credite bancare și investiții. Acum creditele sunt scumpe, subvențiile insuficiente și investițiile reduse. Ele totuși rămân unica cale și cea mai rapidă pentru ca agricultura să se dezvolte, deoarece e greu de crezut că în următorii 10 ani subvențiile vor ajunge la un nivel comparabil cu cel european, iar creditele vor fi întotdeauna înalte, din cauza instabilității economice.

Liberalizarea pieței fonciare ar ajuta foarte mult. Cu restricții, sub anumite proiecte investiționale, pentru produse cu valoare adăugată înaltă, cum ar fi plantarea livezilor, viilor, serelor etc., însă trebuie de permis străinilor să cumpere pământurile noastre. Există desigur și riscuri, dintre care cel mai important e speculația cu terenuri. Adică, ele vor fi cumpărate, nu vor fi prelucrate, buruiianul și bolile vor împânzi terenurile adiacente. Dar, dacă am cântări riscurile și cu beneficiile, atunci balanța va înclina clar spre beneficii – va crește prețul pământului, vor apărea investiții, se va dezvolta infrastructura. Majoritatea cumpărătorilor vor veni după beneficii, cu investiții, tehnică, cunoștințe, dar nu pentru a face speculă.

Marin Gurin

Studiu KPMG: Sectorul privat este îngrijorat pentru infrastructură

Pe lângă sarcina de a aborda problemele ridicate de decalajele din infrastructură, guvernele naționale mai trebuie să facă față și unor incertitudini venite din sectorul privat asupra abilității guvernelor de a rezolva această problemă, reiese din cel mai recent studiu KPMG, realizat în cooperare cu the Economist Intelligence Unit.

Subliniind rolul esențial pe care furnizorii de bunuri, servicii și lucrări din infrastructură din sectorul privat îl vor juca probabil în realizarea viitoarelor proiecte de îmbunătățire a infrastructurii de care societatea are nevoie, studiul sugerează că anumite guverne ar putea fi nevoite să ducă munca de convingere pentru a-i îndupleca pe furnizorii din sectorul privat să le vină în sprijin. Astfel, furnizorii de infrastructură își manifestă îngrijorarea față de eficiența guvernului, politizarea problemelor legate de infrastructură, birocrația, transparența redusă și chiar lipsa nevoii de urgentare a proiectelor.

Toți acești factori sunt considerați ca un obstacol care ar putea afecta capacitatea furnizorilor de a contribui la rezolvarea problemelor legate de infrastructură – sau care ar putea sta în calea unor noi investiții în infrastructură.

Locul întâi pe lista preocupărilor îl reprezintă, conform unui procent de 69% dintre respondenți, faptul că nivelul de eficiență a guvernului ar putea să le afecteze propria lor capacitate de a realiza noi proiecte de infrastructură care să sprijine dezvoltarea economiilor naționale. Atât de puternic este scepticismul cu privire la eficiența guvernului, încât condițiile economice au ocupat doar locul doi pe această listă, cu un procent de 63%.

Întrebați care sunt cele mai mari obstacole din partea sectorului public în fața unor investiții crescute în infrastructură, 42% dintre respondenți au indicat politizarea proiectelor de infrastructură, urmată de frecvențele schimbări în politica publică, lipsa unei politici publice strategice adecvate și absența nevoii de urgentare (toate cu un procent de 28%).

Pe lângă preocupările principale ale respondenților, studiul KPMG prezintă și o listă de măsuri care, în opinia furnizorilor din sectorul privat, ar putea avea cele mai bune rezultate în eficientizarea guvernului. Prima pe lista – susținută de 45% dintre respondenți – este depolitizarea procesului de dezvoltare a infrastructurii.

Transparența ocupă de asemenea un loc important în rândul furnizorilor, care doresc o mai mare transparență în planificarea infrastructurii și selecția proiectelor (44%). Patruzeci la sută dintre respondenți au pledat, de asemenea, pentru utilizarea într-o mai mare măsură a parteneriatelor public-private, un răspuns încurajator care sugerează că – în ciuda problemelor percepute – există încă dorința de a realiza parteneriate cu guvernul.

Respondenții au indicat, de asemenea, și o serie de opțiuni care, în opinia lor, ar putea ușura povara financiară care continuă să stea în calea dezvoltării infrastructurii în economia actuală. Contribuții guvernamentale directe sau co-creditarea este opțiunea cea mai răspândită (37%) urmată de o distribuție mai favorabilă a riscurilor (36%) – în care sectorul public preia o mare parte din riscuri – și garantarea creditelor de către guvern (35%).

Infotag

Producția de energie electrică în cădere liberă

Producția internă a R. Moldova de energie electrică a constituit 566,1 mil. kWh, în prima jumătate a anului 2009, scădere cu 8,8% față de aceeași perioadă a anului trecut, arată datele Biroului Național de Statistică. Scăderea producției s-a accentuat, în special, în trimestrul II al anului. Aceste evoluții negative se datorează atât staționării CET-urilor, cât și unei producții mai mici la Centrala hidroelectrică de la Costești, motivate de debitul scăzut la râului Prut.

Acest material apare în cadrul programului „Consolidarea mediului privat de afaceri în RM” prin Agenda Națională de Business, cu sprijinul CIPE (SUA). Acest material reflectă doar opiniile autorilor săi.

www.cipe.org

Centrul Internațional pentru Inițiativă Privată
1155 15th Street, NW Suite 700, Washington,
D.C. 20005, USA

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativă Sociale (IDIS) „Viitorul”
Str. Iacob Hâncu 10/1, Chișinău MD-2005 Republica Moldova
tel. +373 22 22 18 44 fax. +373 22 24 57 14
office@viitorul.org